

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 40.—

Félévre ... > 20.—

Negyedévre ... > 10.—

Egyes szám ára 80 fillér.

A HÉT

TÁRSADALMI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések
felvétele ugyanott.

— 2/⊙ Budapest, augusztus hó 4. ⊙ —

Krónika.

Glosszák.

— aug. 2.

Mikor a Ház dolgozik... Két képviselő beszélgetett szerdán reggel a Ritz reggelizőjében. Az egyik most jött fel vidéki birtokáról s mint naiv és érdeklődő falusi ártatlanság, kedvesen kérdezősködött a parlament munkarendjéről. A másik szorgalmas honatya volt, sőt előadója némely aktuális törvényjavaslatnak. A beszélgetésből lejegyeztük a következőket:

Vidéki: És a talajjavítás?

Szorgalmas: Mint a karikacsapás. Mindenki siet és hazaiparkodik. Egy délelőtt három törvényjavaslatot is megszavazunk. Mint a karikacsapás, kérlek alássan.

Vidéki: Mint a karikacsapás, hehehe?

Szorgalmas: Meghiszem. A katonai ellátási törvényjavaslat: öt perc. Az Osztrák-Magyar Bank hadinyereségadója: öt perc. A sóilleték és vám reformja: öt perc. A szénadó felemelése: öt perc. Mint a karikacsapás. Mindenki siet, kérlek alássan.

Vidéki: Mennyi munka, mennyi időpocsékolás! (Szája automatikusan reszket.) Sódóreform, katonai illeték, szénellátási nyereség... ejnye, ejnye, nem is hittem volna. S a kerületemben azt hiszik, hogy mi csak úgy szépen lopjuk a napot. Tegnap is volt nálam egy küldöttség — a tisztviselők adósságainak konvertálásáról kérdezősködött. Megigérték nekik. Jól tettem, kérlek alássan?

Szorgalmas (a fogai között): Közalkalmazottak adósságai... jha, ejnye, hm... ez nem bizonyos. Ha lesz rá időnk... ha a szünet előtt ráérünk... ha még keresztül tudjuk hajtani... de kérlek alássan, mindenki siet, mindenki hazavágyik...

Vidéki: Természetes... ha lesz rá időnk...

Igy beszélgetett a két honatya és én hazafele egész uton azon gondolkodtam, hogy mit jelent az, hogy »ha ráérünk és ha lesz időnk«? A tisztviselőket, akik koplálnak és mezitláb járnak, egyelőre adósságaik konvertálásával lehetne talán kibékíteni, megvigasztalni és a koplalás istenes lélekkel való elviselésére kikészíteni. De a képviselő urak sietnek és nem bizonyos, hogy ezt a törvényjavaslatot ráérnek-e megszavazni. Annyit töprengtem ezen, hogy végre egy pokoli ötlet született meg agyamban. Mi lenne,

ha például a képviselő urak egy nappal elhalasztanák a nyári vakációt, hogy a tisztviselők adósságait konvertálhassák? Istenem, mi történék akkor?

Ugy látszik, ezt az egy napot már ki nem bírják, szegények! Már tulontul sokat dolgoztak eddig is. Szegény képviselő urak, milyen keserves is az életük! Ahogy a jó isten a tizórai hajnalt megteremti számukra, pontosan beállítanak a dunaparti templomba és elvégzik ájtatosan politikai imádságukat. Az országgyűlési tudósítók persze másképpen tudják: uborkaszézónról és nagy részvétlenségről írnak, beszélnek, csevegnek, krónikáznak. A tudósítók. Mert a képviselő urak nem írnak, nem olvasnak, nem szónokolnak, nem csevegnek, még csak nem is krónikáznak. Nyári álmukat aluszzák. Ki csodálkozna ezen? Hiszen nincs »nagy kérdésekről« szó! A választójogot megszavazták, vagy eltemették, ahogy jobban tetszik; a szenzációs interpellációk befagytak, Urmánczy elmondta a maga mondanivalóját, Szurmay snájdig válaszára is a feledés

VADNAY TIBOR.

(Frieamann Lajos felvétele.)

FOLYÓIRAT

1923/24

1-11.

EGYETEMI KÖNYVTÁR

65.

pora ülededett, Polónyi Géza már kényelmesen elhelyezkedett a közmunkatanács elnöki székében. Van-e még munka széles és boldog Magyarországon? Valóban nincs. Egy-két apró kis ügy csupán. A köztisztviselők adósságának konvertálása, az iparfelügyelők és munkásbiztosító pénztár működése, a keresetképtelenné vált katonák ellátása, a hősök özvegyeinek nyugdíja stb. stb. Bagatell az egész; csipri-csupri dolgok. Ez csak nem munka? Legalább is nem magyar képviselőknek való. Azok »dolgozni« akarnak. Szónokolni, botrányokat rendezni, hazabeszélni, stallumokat megkaparintani, kijárni — aztán aludni rá egyet a jó hüs parlamentben. Mivelhogy nyugalom után édes a pihenés.

Furcsa, de még a »mumiák« is jobban hangot tudnak adni a közvélemény vívódásainak, mint a t. Ház. A főrendiházban Prohászka és Berzeviczy — hogy a kis Apponyiakról ne is beszéljünk! — legalább a reakció szívéből beszélnek. De kinek a szívéből beszélnek ezek? Vagy olyan nagyon meg van elégedve a t. Ház a főrendi reakcióval, hogy azt hiszi: ő már békén szenderegget babérain, az új szeleket elveti majd a főrendiház egyedül is?

Hát hiszen ez meglehet. De egyet mégsem szabadna elfelejtenie a t. Háznak. Hogy aki reakciót vet, radikálizmust arat. S hogy a mai aratók már nem is egy »rendet« vágnak, de kettőt. Ahogy ezt legutóbb a bolsevik Oroszországban láttuk.

*

S a külpolitika? ... Köszönjük szíves érdeklődésüket, ott se fenéig tejfel. Londonban a nemes Curson lordnak megint megjött a régi étvágya, amit Hindenburgék — egy ideig úgy látszott! — már-már teljesen elrontottak. Tán a dusan terített szövetséges asztal tette, vagy tán az amerikai pezsgő? Persze, borban az igazság, a borban és nem a beszédben, a beszéd bor nélkül csak maszlag. A fő, hogy szép legyen. Lelkes és lendületes, heves, temperamentumos, szárnyaló és megvesztegető. Curson tehát elmerült a londoni lakomába és szabadjára eresztette fantáziáját. Így, borközi hangulatban, megállapította, hogy Németország néhány nap alatt elvesztette mindazt, amit eddig nyert. Tényleg. A szövetséges hadseregek hatalmas rohama elsodort mindent. Elvesztek a francia departementok, elkallódott Belgium, eltűnt Lengyelország, Románia és Szerbia, Montenegró is birtokon kívül került. Németország elveszítette összes hódításait, a kézizálogot, sőt még a »kezdemenyezést« is. A lord ugyan hozzátette, hogy bár a diadal teljes, ma még korai lenne győzelemről beszélni, de nekik elég, hogy már kezdeményeznek, ez fél győzelem, a másik fele azután jön. Hát legyen így. Nekünk jó így is. Cursonék kezdeményeznek, ez annyit jelent, hogy kezdek elölről s ha Hindenburgék már kiadták kezükből a kezdeményezést, ez talán annyit jelent, hogy ők már végeznek.

Ha ugyan... De Japán? Mert most az következik. A dollárok már gurulnak javában a felkelő nap

országa felé. És milyen finom formában! Az amerikaiak a negyedik hadikölcsön eredményét neki szánták. Bizonyára azért, hogy fölsegítsék nyomoruságából. Ha ez a kis pénz ki nem huzza Japánt a csávából, akkor igazán végérvényesen meghalt.

Minden részvétünkkel odazarándokolunk a cse-resznyevirágos püsztaságba, hogy sirassuk és támogassuk ezt a szerencsétlen és tehetetlen kis nácciót, amely nem tud önmagán segíteni. Kétségbeesésében már eddig is annyi különös trükkhöz folyamodott, annyi szánalomraméltó balfogást produkált, hogy nem csoda, ha rászolgált a nemes és fenkölt Amerika részvétele. Nagy éhségében és nyomoruságában hozzányult Kinához, letört magának egy darabka Mandsuriát és hogy égető szomjuságát csillapítsa, nem sajnálta a fáradságot és elgyalogolt egészen a sós tengerig; Amerika közvetlen szomszédságába, egy piczike kis vizet biztosítandó magának. Már Szibériát is kikezdte nyomoruságával és nemsokára végighordozza Európán is koldustarisznyáját, melybe a szánalmon kívül — ugylátszik — az egész fehér világ is belefér. A negyedik amerikai hadikölcsön, ez a wilsoni alamizna, bizonyára jól jön szegény Japánnak, talán éppen a tizenkettedik órában. Különben elpusztult volna koldusnyomorában. A nagylelkű amerikai ajándékozót azonban utólag esetleg az a meglepetés fogja érni, hogy a szegény koldus szalmazsákja nemcsak a negyedik hadikölcsönnek, de néhány értékes amerikai birtoknak is rejtekhelye lesz. Ma még titkos rejtekhely a japán szalmazsák, de a nagy osztozkodásnál majd kiderül, hogy lesz abban olyan kincs is, amit a nemes szövetségesek szivesebben láttak volna fehér, mint sárga kezekben. Esetleg még német kezekben is. De akkor már a sárga veszedelem nem rémkép lesz, hanem eleven valóság.

Óh ostoba Európa! Milyen kevés bölcseséggel kormányoznak téged!...

Triumvir.

Mi vagy te: Muzsa vagy?

- Merről jöttél, mily emberek hoztak ide, milyen
sinek?
- Nekem hoztak, vagy senkinek, vagy másoknak,
mindenkinek?
- Agyad mögött mit tartogatsz, mi az, mit egyre
hajtogatsz
- Magadban, szó nélkül, mohón és jajtalan
és élsz vele és jársz vele, de hangtalan.
- Kik voltak már, akik dalolták szépséged, milyen
szívek?
- S mik eltompultak, elszürkültek melletted, milyen
színek?
- S akik nyomodban termettek és száz szerelmen
kergettek,
- Milyenek voltak: törpék avagy délczegek,
és dombot jártál meg velük, vagy bérczeket?

kezének érintése, a bódulat, a mámor, mely a földöntulóság nagyon jó érzését varázsolja az emberre, mégis a szokatlanság, az ujság bizonytalanná tette lelkiismeretét. Talán sohasem érzett ilyesmit. Érzékiség, megkívánások nem laktak lelkében s ő értette legkevésbé, hogy ugy kívánta meg az orvos üdeségét, mint gyermekkorában a csemegeüzletben kitett izléses ételeket. Érthetetlen és új volt ez az érzéki hullám, mely előntötte öntudatát, de kellemetlennek nem mondhatta, csupán szégyelte a történeteket, félve nézett az emberek arcába, hátha leolvassák róla a csókot és titokban megfogadta, hogy soha senkinek se mondja el, mi történt vele ezen a délutánon.

Már sötét volt, mire hazaérkezett. Ódahaza ottvárta Lengváry, aki édesanyjával az asztalnál ült; a szamovárban mormolt a tea, mint az orosz regényekben.

— Mit csinál Olivér? — érdeklődött a szerkesztő.

— Borzalmas volt, ne kérdezzen, mert újból végigélem a szörnyüéseket.

Csend lett, mindnyájan elhallgattak. Tallóyné másra akarta terelni a beszélgetést.

— Láttad Linder doktort?

— Oh igen — felelte Margit s könnyen elpirult. — Beszéltem is vele és azt mondta, hogy rosszabbul van Olivér, erősen fogyott az utóbbi napokban, bár nem aggasztó az állapota.

Ismét csend. Végre Margit egész érdektelenül a szerkesztőhöz fordul:

— Régóta vár már itt, Lengváry?

— Óh nem, a nagyságos asszonynyal elcsevegtünk a tegnapelőtti éjszakáról s már itt is volt.

— Én már szinte elfeledtem — mondotta unottan elsiklott ösztinteséggel a festőnő.

— De hiszen még ma is arról beszéltél — figyelmeztette édesanyja.

Margit most egészen elvörösödött s ez már nem kerülhetett el Lengváry figyelmét. Valamit sejtett, valami halvány, ködös eseményt látott képzeletében, valami titka van Margit asszonynak előtte, sőt édesanyja előtt is, de pontosabban nem tudta elgondolni a lehetőségeket. Talán találkozott valakivel, vagy talán nem is volt a klinikán? De hol lehetett máshol? És most hirtelen felvillant előtte az a férfi, akivel szemben állt reggel a kívánt és megszabott távolságban s aki felé pisztolyát irányította. Csak nem nála volt? Ez az új gondolat izgatta, kinozta most és nem állhatta meg, hogy valahogy ne érintse ezt a témát.

— Mostanában lesznek a pályázatok a városnál, értesült már róla, Margit?

Az asszony mecrengve, üresen nézett a szerkesztőre, aki észrevette, hogy rossz nyomon jár.

— Nem tudtam, de nem is érdekel. Én már lenyomtam a rajztanárságról és a protekció szerzéséről.

Lengváry új lehetőségeket keresett, de hiába, nem talált magyarázatot arra, hogy Margit hol járt délután, miért pirult el s miért feledte el azt az emlékezetes éjszakát, mikor együtt mentek haza az ócska konflison, mikor az asszony majdnem az ölében ült. Mily szép is volt, ez volt a szerkesztő legszebb éjszakája s Margit még délelőtt erről beszélt, délutánra pedig belepte ezt a bájos emléket a feledés pora. De hát mi történt vele? Sokáig, fűrkészve nézte az asszonyt, hátha valami utbagazító vagy áruló jelt olvashatna le arcáról, azonban Margit asszony, aki talán észre is vette a fűrkésző tekintetet, oly fáradtan, szeliden és ártatlanul nézett reá, mint beteg gyermek. S fáradt nézése közben észrevette, mily sápadt, ónszinű meg sovány Lengváry arcza, mily karikás a szeme, mely körül annyi szomorúság ült, hogy szinte sirásra készítette arcza szemlégetőjét. Akaratlanul

összehasonlítást tett az orvos friss, üde színével, gondozott arczával és hajával, csinos, de nem durva természetével. Mennyire szebb, színesebb és ápoltabb volt az orvos.

— Mi történt magával, Lengváry, hogy oly fonyadt meg oly szomorú?

— Korábban keltem ma reggel s rosszul aludtam az éjszaka — mondotta a szerkesztő s nagyot nyelt, elfojtva ásítását.

— Maga nagyon rendetlen életet él. Feküdjön le korábban és ne üljön oly sokáig a kávéházban. Gondozza és szeresse kissé önmagát.

— Köszönöm a jó tanácsát, Margit, én is már feltettem magamban, hogy okosan fogok élni, hogy tornászni fogok reggel s tejet inni lefekvés előtt, de oly fájó megválni a beteges bohémságtól, oly kegyetlen átaludni az éjszakát, mely oly szép, mint az illatos, fekete nő haj. Az igazi élet csak akkor száll belém, ha leszáll a homály, a köruton felgyulnak a lámpák, az Andrásyuton sok asszony, leány meg sok pesti siheder sütkérezik a villanyfényben.

— Ábrándos lélek — sóhajtott Tallóyné és az aranyvörös teát vékony sugárban öntötte az öblös csészékbe.

Margit asszony felállt s az ablakhoz lépett. Sokáig bámult ki a sötétségbe; a sárga kőfal csendesen húzódott meg a homályban s a gázlámpa enyhén szórta rá zöldes fényét. Homlokát odaszoritotta a hideg üveghez, megint a délutánra gondolt, ismét érezte a gyöngyvirágszagot s hallotta a meleg bariton suttogását. Mereven nézett ki a sötétségbe, az estébe; a délután már messze sietett a múlt országutján, mely a feledéshez vezet. Elmult, elröppent, eltűnt, mint őszi darvak csoportja a hűvösödő alkonyatban. Új verőfényt, új eseményeket hoz a holnap, mikor nem igen gondolunk a sápadt, halott, hidegtestű tegnagra. Valamit elvitt ez a délután; talán csak nyugalmát vitte el, avagy közönyösen, csendesen, fáradtan dobogó szívet is elrabolta a drága, szépséges hölgynek — ki tudja? Tallóyné és Lengváry aggodva, hangtalanul figyelték Margit asszonyt. Mikor visszafordult s a két ijedt arcot meglátta, magyarázatul mondta:

— Nagyon fáj a fejem s olyan jól esett homlokomat az üvegre szorítani.

— Talán csak nem leszel beteg, fiacskám? — aggodalmaskodott felhuzott szemöldökkel a szerető anya.

Ejjel sokat hánykolódott álmában a fehértestű asszony. Nem tudott továbbsiklani a délutánon, visszavisszatért emlékezetébe, mint hízogó dal dallama, ezerszer visszatért minden szóra, amit az orvos mondott, minden mozdulatát, simogatását újból érezte, arcát, baja szökeségét újból látta, pedig hányszor hunyta le szemét és erőltette az álmat magára, hányszor kezdett olvasni, imádkozni, de az olvasásban huszig sem jutott s a Miatyánk felénél megakadt.

— Bárcsak holnap lenne — sóhajtott és sok nyugodtságot remélt a holnaptól, pedig a délután izgalmas, izzó eseménye talán még a holnapon is tulrezeg. Idegen férfi sohasem csókolta még meg, ilyen vágya sem volt soha és mégis oly könnyen, oly simán történt meg az első csók, mintha már sokaknak nyujtotta volna oda ajkát. Szégyelte, hogy oly könnyen és erőltlenül omlott a férfi karjaiba, amint a szinpadon és Maupassant írásaiban szokásos.

— Nagyon kábult voltam, nem tudtam gondolkodni, nem tudtam fejelemzni magam — beszélgetett magában Margit asszony az éjszaka óraketyegős csendjében. — A vágyak izgattak, anélkül hogy mérlegelni tudtam volna: jó-e vagy rossz, illő-e vagy illetlen, amit

teszek. Az orvos csinos volt, a csók nem volt rossz, de azért nem szeretem Lindert. Tetszik s talán még egyszer elbódulnék karjaiban, de ugy-e, ez mégsem szerelem? Ez önző s nem tisztességes vágy, de a szerelemtől messze áll. Én még senkit se szerettem és senkit se tudnék szeretni, én nem ismerem a szerelmet...

Az óra éjfélét ütött és szél bugott a kéményben. Az éjszakában megpattant néha, egy öreg butor, a téli szél sejtelmesen zörgette meg az ablakot, mint szegény, éhező, szerelmes vándorkomédiás. Margit összekuporodott a takaró alatt, megnyugtatósul pedig többször, gyerekesen ismételte magában:

— Nem szeretem... nem szeretem...

V. KESERGŐ SZERELEM.

Azon a héten Margit asszony nem látogatott el a klinikára.

Nagyon felizgatna s megint beteggé tenne — hozta fel okul, ha anyja küldte vagy hívta. — Menjen mága anyuskám egyedül s tudja meg, hogyan van Olivér.

Es Tallóyné ellentmondás nélkül látogatta meg vejét, aki csendes, közönyös volt s akinek állapotában sohasem állott be változás. Tallóyné az orvos kézcsókját is magával hozta a látogatásról, de Margit asszony ilyenkor már nem pirult el, már nem jött zavarba. Nyugalma és jól átaludt éjszakái visszatértek, az álom- és nyugalomzavaró délután, a furcsa, csókba fuló önfeladás lassanként a feledésbe szállt, talán mindent elfelejtett már a szomorú és ingatag lelkű asszony?... Az élet megint a régi volt, Lengváry majdnem minden délután meglátogatta a hölgyeket, néha mimózát hozott Margitnak, tanácscsal látta el őket és örömmel intézett el apróbb ügyeket, vagy megbizatosokat. Az ügyetlen beszédű szerkesztőt nagyon megszerették a magányosan élő hölgyek, Margit asszony azonban nem látott; vagy nem akart többet látni a jó barátnál Lengváryban; aki nem zugolódott, nem panaszkodott ez ellen.

Karácsony jött, hó esett, a Jézuska csilingelését vélték hallani a jó gyerekek estefelé és dobogó szívvel várták, mikor érkezik hozzájuk az örömet, vidámságot hozó mennyei gyermek. Lengváry Tallóyéknál körében töltötte az ünnepeket, a festő kedvéért még templomba is ment és Szilveszter estéjén ólmot hozott a szép asszonynak.

— Én már nem megyek férjhez — tiltakozott Margit szelid, szomorú mosollyal, de azért mégis megolvastották az ólmot. Furcsa, bolondos figura keletkezett az ólomból, leginkább egy Pierothon volt hasonló, amint gitárt penget s Margitot őszintén megneveztette az ólom bizzar árnyéka.

Kint zuzmára csillog a fákon és jégrózsák fakadnak reggel az ablak üvegén, a sarkon gesztenyét árulnak agyonkendözött nénikék, prémes kabátok sietnek tova az utcán, czoboly, róka, mókus meg egyéb állatok szörzetével ékeskednek a nők, az arcok kipirultak, talán fagyosak is, rődlizók ülnek a villamosokban, a városligeti jégpályán katonazene szól, fehér villanyfény ömlik a jégre, tovasikló alakok, összesimult párok suhannak el a megfagyott vizen s a melegedőben a garde des damesok nevelésről és divatról beszélgetnek. Ah, tél van, a zsurók és estélyek szezonja, szmokingot húzol és öt órai teára méz a Ritzbe, vagy fellátogatsz lányos házak zsurujaira, szendvicset eszel, esetleg zserbót, Bábynak, Zsuzsinak pár bókot vagy néhány divatos élczt mondasz, operett-ujdonosságokról beszélsz azután, majd egy szőke primadonnáról, aki oly nagyszerűen tánczol és öltözködik az új operettben, a vendégszereplő művészelekről mondod el véleményedet és nem felejtet el meg-

kérdezni, mely bálra készülnek a házikisasszonyok. A bálókra szorgalmasan eljár, talán rendező is vagy egynéhányon, monoklit tesz fel a frakkhoz és rokokó meghajlással felkéréd izzadt orru ismerőseidet, átfogod a hölgyek karcsu derekát, elmerengsz a lenge ruhákon, a repülő lábacsokán; a souper-t egy ismerős családdal költöd el, mielőtt a kékruhás lányka neked adja szegfűjét, hajnal felé rozoga konflison döcögsz haza szomorú otthonodba és valami furcsa szomorúság fog el, ha kietlen, üres szobádba lépsz; vakító plasztronod behorpadt, a szegfű kiesik gomblyukadból, a melódiák, lánymosolyok, mondatok, melyeket tánc közben sug az imádott, elszálltak már az éjszaka csillogásával, mámorával és a mellékutczákban didergő sötétségével együtt; hajnalodik, fakószürke józanság szűrődik be a függönyön keresztül, te az asztalodra hajtod fejedet és talán sirva fakadsz...

Lengváry nem ismerte a tél szépségeit, a rődlí édes izgalmát, a korcsolyázás poézisét, a zsurók, bálók illatos, füledt levegőjét és banalitását. Lengváry szerelmes volt, mint egy középkori szerzetes. Sohasem szólt érzelméről, azt sem említette, hogy párbajt vívott a drága hölgyért és hogy meg is szeretett volna halni érte. Nem mert, nem tudott szólni, gyerekes félelem fogta el, mint vizgázó diákot, ha vallomásra, vagy csak merészebb mondatra adódott alkalom. Pedig sok hölgygyel beszélt már Lengváry, sokaknak vallott már szerelmet, de Margit asszonyt más, idegen, távoli teremtménynek hitte, kívül szemben nem érvényesíthette eddigi tapasztalatait, melyeket a nők meghódítása körül szerzett.

Este hideg, higgadt szívvel verseket írogatott az imádott rózsaszálhoz, melyben hosszan és kissé valótlanul panasolta el szerelmét meg keserveit. Ezerszer elgondolta és emlékezetébe idézte mindazt, amit aznap mondott és tett a drága hölgy, néha kézfogását, tekintetét, hangját; sápadt mosolyát oly élénken tudta elképzelni, mintha valóság lenne és mindennap volt egy mondat, melyen sokáig elgondolkozott a reményt és fájdalmat kereső szerkesztő s melyből szerelemre, vagy meleg vonzalomra, vagy nagy szenvedésekre és hiába-valóságokra lehetett következtetni. Éjszakái úgy teltek el, hogy különböző jeleneteket látott a sötétségben, mintegy színpadon játszva s rendesen ő térépelt Margit asszony előtt, aki a távolba nézett és szelíden, szomorúan mosolygott. Azután Markovics gróf jelent meg azon a képzelt színpadon s a szerkesztő nyugodtan célzott rá, a pisztoly eldörrent, Margit asszony felsikoltott, a gróf pedig lomhán, csunyan esett le, mint fellökött fatuskó. Margit asszony erre átfonta Lengváry nyakát sziromfehér karjaival és azt mondta:

— Köszönöm, nagyon köszönöm.

Máskor a képek és jelenetek szerzője és képzelője nem is szerepelt a színen. Nők mentek tova, futólagos, feledett ismeretségek, kisebb rangu, karikás szemű színésznők, lángvöröshaju, izmoslábú táncosnők és mind a szemlélő szerző felé integettek, kacéran mutogatva finom, selyemharisnyájukat. A kis színpad egészen megtelt e kecses hölgyekkel, kik mosolygó fejcskékkel hamisan és hívogatóan öltözöjükbe és rizsporos karjaik közé csalogatták a szőke, fanyararcú férfiut, de egyszerre össze-vissza gomolyogtak, szinte menekülni akartak a kurta szoknyájú hölgyek, a színpad lassan el-sötétült s csak kavargó, felismerhetetlen alakokat látni összebujni, széjjelrebbenni. Végre egészen sötét lesz a szín, de csak pár pillanatig, mert a háttérből vakító fényesség árad széjjel s megjelenik Margit asszony glóriától övezve, amint szalonjában áll s azok fölé a mimózáknál fölé hajol, melyeket a szerkesztő hozott neki.

Sokáig játszottak e levegőben függő színpadon és

Lengváry reggel fakón, fonnyadtan ébredt, pedig este — Margit tanácsára — elég polgári időben tért nyugvóra.

A versek lassan megszaporoedtak, de azért eszébe se jutott kiadóat keresni számukra. Néha arra gondolt, hogy a legszebbet kiválasztja, a postán elküldi a vágyott, sápadtmosolyu hölgyhöz, de sohasem tudott megállapodni a legszebben, máskor meg az jutott eszébe, hogy pergamentra írja őket és úgy nyújtja majd át a verseket, hiszen Margit asszony kedveli a regényes pózokat. A versek azonban örökké a fiókban maradtak; majdnem mindennap megszaporoedtak egygyel, női kézbe azonban sohasem kerültek.

Egy este, mikor a budai házból hazafelé tartott, furcsa, merész elhatározás érelődött meg benne.

— Meg fogom neki vallani, hogy szeretem — mondotta bizonytalanul, suta felloobbanással. Alkonyatkor, ha egyedül leszünk s mig nem csavarta fel a villanyt, megvallom neki, hogy szeretem és megcsókolom a nyakát.

Boldogan tért otthonába, mintha már meg is történt volna a szokatlanul merész lépés. Aznap nem írt új verset, a többi szeretettel, mosolyogva forgatta és Kisfaludy jutott az eszébe, a »Kesergő szerelem«, mely terjedelemben már az ő verses csomójával vetekedett.

Ejjel, a sötétségben elhelyezett szinpadon ez alkalommal szerelmi vallomásokot játszották a szereplők, akikben fel lehetett ismerni Lengváry szerkesztő urat és Margit asszonyt. Minden nagyon szép volt s Lengváry többször megújráztatta az előadást. Későre járt már az idő, midőn a kis szinpad teljesen beleolvadt a sötétségbe s másnap az ábrándos férfiú fakóbb, fáradtabb volt, mint valaha.

— Ma megvallok mindent, ha alkalom lesz — indult útjára délután, de természetes, hogy a kellő alkalom nem érkezett meg azon a napon. Mindig volt valami zavaró vonás, valami bántó, rikitó hang abban a harmóniában, melyben szerelmet szokás és lehet vallani. Később, sok elszalasztott alkalom után, az is felmerült kétkedő gondolatai közt, hogy hátha kellemetlenül fogadná Margit asszony az ő térdreomlását, hátha elsietné és örökre elrontaná a dolgot.

— Jobb, ha még várok — hütögette, vigasztalta magát, ha néha sokáig egyedül ültek a képekkel teleaggatott szalonban és homályba burkolta őket a közelgő este.

Mikor hazament, ismét a versekre került a sor, a kesergő szerelem dalai feltűnően szaporodtak, a boldog szerelem megéneklése pedig lehetetlennek, soha el nem érkezőnek tűnt fel. Az ágyban fekvő ismét édeskés, regényes jelenetek játszódtak le a sötétségben, néha azonban egy bánatos férfiú ólomot küldött szívébe fényes pisztolycsőből, máskor a Duna hűvös hullámai közé vetette magát a hősszerelmes, akiben az ágyban fekvő néző többnyire magára ismert.

Közben olvadozni kezdett a jég, nem ezüstlött zuzmara a fákon, ha reggel kipillantott az időjárás kémlelője, feketén, nedvesen dideregtek a faágak, melyekre csintalan, csiripelő verébsereg szálldogált. Dél felé a nap melegen csókolgatja az embereket, a háztetőket és az aszfalt szürkeségét, az utcásarkokon már szagtalan ibolyákat árulnak a gögös mimózák tövében, melyek még a tél illatát ontják magukból s arra az időre emlékeztetnek, mikor még gesztenyét vásároltak a didergő diákok és a gondos, vörösorru családapák. Szoros csoportba fonva haldokolnak az ibolyák, néhány vízcepp rezeg a törött szirmokon és ábrándos, szerelmeskedést játszó ifjak megvásárolják a tavasz eme lila, idegen országból jövő hirnökét, hogy puha lánykezeknek nyujtsák.

Tavasz van.

Ugyebár, kissé banális már a tavasz furcsa és örökké rejtélyes lehellete, mely talán távoli mezők és nedves fekete földök szagából tevődik össze, mely szembe jön velünk verőfényes délutánon, megcsirógatja arcunkat, szerelmet vagy derüt fakaszt lelkünkben? Ugy érezzük, hogy valaki megcsókolt, kinek csókjára már régóta vágyunk. Talán minden, a földszag, a pajzán szilajság, a fuvallat mámoros csókja unalmas dologgá vált az írásokban, de azért mindig akadnak emberek, akik ilyenkor elbűvöltek, kábultak, meghatottak lesznek.

Lengváry ezek közé tartozott. Sokáig sétált a márcziusi verőfényben és kissé frissebbnek érezte magát, jóllehet a vallomás még mindig ásitós ábránd volt, a nagy és szent alkalom még mindig nem látogatott el a tavaszi alkonyhaldoklásakor és a versek kétségbeesetten megszaporoedtak. A szerkesztő leült a Dunaparton, elnézte a merészebb szinkekkel takart női testeket, a kebleken és gomblyukakban elhelyezett ibolyákat, a mosolyt, a napsugarat, mely a friss, fehér arcokon játszadozott. Majd elkőborolt a belváros utczáin, a kirakatokban tavaszi szövetek divatos szinei, a vendéglőben tavaszi sörök vigarczu plakátjai mosolyogtak rá, némely ur már odahaza hagyta felöltőjét és elhagyott sarkokon ideges pálczaforogatással találkára vár a sovány, zöld jogászgyerek.

Lengváry ekkor ismét időszerűnek tartotta a vallomást, ismét bírálgatni kezdte az egyedüllét zavartalan-ságát, puha alkalmasságát, de mindig talált valami kellemetlen vonást a tompa tavaszi alkonyatban, mikor az imádott lábai elé akart borulni. Tallóyné sokszor váratlanul, persze gyanutlanul jött be hozzájuk, ez azonban megint egy okkal több volt, hogy a vallomás napról-napra halasztódjék, mint kellemetlen köteleesség.

(Folytatása következik.)

Toll és tőr.

— aug. 2.

KÜHLMANN ÉS HERTLING UTÁN a bajor miniszterelnök is megszólalt. Becsületos német egyenességgel világította meg Németország hadicéljait: »mi nem akarunk mást, mint a hatalmak egyensúlyát és a tengerek szabadságát«. Ez a szónoklat is bomba, ha nem is olyan becsutelen, mint az, melyet az entente Eichhorn felé hajított. És ez a bomba nem gyilkol, nem pusztít, hanem rendet csinál. A koponyákat nem töri be, de a sziveket megenyhíti. Az új angol politikai iskola bérenczei másféle bombával dolgoznak s ezzel is alapozzák és élesztik újból a háborút, mely pedig már végkimerülésben fetreng. Robbanó dinamittal és ekrazittal akarják lángra lobbantani. Mirbach, Eichhorn, vajjon még ki következik utánuk? És mi lesz akkor, ha a németek fordítanak egyet a metóduson és az angol iskolát kisajátítják, hogy a maguk alapos módszere szerint tovább fejleszszék a gyilkosság diplomáciáját? A német gyújtó bombák akkor bizonyára még hatásosabbak lesznek. Akkor majd nem egy-két angol politikus, hanem az egész angol világuralmi politika fog fölhobbanni.

FRANCZIA-NÉGYES. Szép nagy győzelem a nyugati fronton! — hirdetik odaát a Marne tulsó partján. Szép kis győzelem! — mondják a németek. Lehet, hogy mindegyiknek igaza van, lehet, hogy egyiknek sincs igaza. Annyi mindenesetre bizonyos, — hiszen ezt az entente jelentései is elismerik — hogy a frontot át nem törték, még csak be sem hajlították. Egy kilométert léptek előre az egyik oldalon, kettőt hátra a másik oldalon. Egy lépés előre ötmillió katonával, két lépés hátra négy milliötszáz ezerrel. Hát lehet, hogy ez győzelem, de azért vereségnek is beillik. Mindenesetre különös, hogy egy tömegben ennyi győzelem mégis úgy kétségbeesíti őket. Most ellentámadástól tartanak, mert a németek még meg találnak haragudni azért, hogy egyszer ők is győzni merészeltek. És akkor — ezt már tapasztalatból tudják — esetleg meglepő stratégiai fordulatok történhetnek legközelebb. Ettől pedig félnek. Pedig a németek dehogy is fogják megharagudni. Ők már tudják, hogy ez is csak afféle stratégiai szituáció. Olyan, mint a francia-négyes utolsó figurája. Lépnek előre, lépnek hátra. Lépnek, lépvegetnek. Ide-oda lépnek. Kicsit lépnek, nagyot lépnek, félrelépnek. Egyre lépnek és mégse mennek semmire.

EGY-KÉTEZER MILLIÁRD hadisarcot fog követelni az entente Németországtól. Ezt a »National Revue« írja, egy állítólag komoly londoni ujság. Már a fedezetet is megtalálta a német ércbányákban, amelyek folyósítják és biztosítják ezt a csinos kis összeget. Milyen potomság, fölindulni sem érdemes rajta. Egy-kétezer milliárd. Vagy egyezer, vagy kétezer. Csekély ezer milliárd a különbség. Valahol bizonyára hiba van a kalkulásban. De azért nem baj. Entente-ék a hadi számítást is elvétették, mégis jó kalkulátorok, elsőrangú matematikusok és reális angol kalmárok maradtak. Reálisok és nagystíliek is egyben, akik a más pénzével ugyancsak nem fukarkodnak. Sőt — a saját vágyaikkal sem. Fölsrófolják egy-kétezer milliárd márkáig. Ők talán készpénznek is veszik a holdban lógó milliárdokat, de zsebük helyett persze csak a képzeletük gazdagodik. Egy-kétezer milliárd! Milyen mindegy nekik, hogy egy-e, vagy kettő? És mennyire igazuk van! Hiszen úgy kapják meg a második milliárdot is, mint az első.

A VÁD ALÁ HELYEZETT BRATIANU nem fogja kikerülni sorsát. Elítélik annak rendje és módja szerint, nem azért, mert könnyelműen háboruba sodorta nemzetét, hanem mert elvesztette a játszmát. A románok entente-barát érzelmeit, a titkon élesztett és nyíltan táplált rokonszenvet korán, sőt tulkorán hevitette háborus indulattá. Először a hadsereget sorakoztatta fel. A politika, a bölcs politika, formaruha nélkül hátul kullogott a sorok után. Pedig jó lett volna élre ereszteni kémselő járőrnek. De politika és politikusok helyett, mint egy vezéri fenomén, Bratianu ur járt elől, angol fontokkal telt haditársolyával. Ahelyett hogy jó politikai gukkerrel inkább a katonai szituációt nézte volna, egész stratégiája abban merült ki, hogy a sulycs fontokat könnyű leire számitsa át és a kaczér és kikapós kis pénzecskéket belecsusztassa a román képviselők zsebébe, hogy azok meg ne jelenjenek a parlamenti gyűléseken. Ott Bratianu — ha nem is geniális, de igazán — generális államférfiu volt. Hadvezér és politikus egy személyben és egyedül. Egyedül szónokolt és egyedül csatázott. A háborut ott meg is nyerte már azzal, hogy megindította. Ott nem verték meg. Ő verte meg maga-magát. Hat millió leinek az élén. Most, bírái előtt, akik törvényt ülnek fölötte és politikai és hadvezéri inferioritását, mint a világ szennyesét,

kiteregetik a közvélemény előtt, talán rájön arra, hogy jobb lett volna hatmillió leiert olyan értelmes képviselőket vásárolni, akik a gyűléseken pontosan megjelennek. A háborut úgy talán elvesztette volna, azzal, hogy meg nem indítja, de megnyerte volna a játszmát. Take Jonescuék megverték volna, de mégis ő győzött volna. Ha tudniillik győzte volna okossággal. Így azonban, hogy csak leivel győzte, hadbiróság elé kerül. S a biróság tán nem az elpazarolt leiket kéri tőle számon, hanem az okosságot, amiből pedig úgy ncsak keveset pazarolt el miniszterelnöksége a'att.

IDŐSZERŰ STROFAK.

OLASZ HARCZTÉR.

Lám itt a hó fehér és idegen,
Mint régi kedves keze szívemen —
Ó régi telck hava, régi szánok,
Mik ablakom alatt vivék az álmat,
Utánuk kéne egyszer intenem.

Mert itt a világ olyan szintelen.
Fehér a hó és rut piros a vér,
Piros a hó a vértől és a hulla,
Mi bomlik, mint a hó olyan felér.

Itt küzködünk és ég az olajmécses,
Nem vesszük észre nappal hogyha éj lesz,
Már soha többé nem csilingel szán itt,
És nincsen álom, kedves sincs, ki ámit,
És egyszer talán mégis minden szép lesz.

Itt az ember mindent újra érez.
Itt az élet már egy kurta lépés.
Itt megállunk, ég az olajmécs és
Reménységünk: karbolszagu tépés.

Itt lám a hó fehér és idegen,
Mint régi kedves keze szívemen,
Ó régi telck hava, régi szánok,
Mik ablakom alatt vivék az álmat —
Utánuk kéne egyszer intenem.

Bartha Ferencz.

Krónika II.

A magyar jövő.

— aug. 2.

A háborus lelkiismeret vágányain, a magyar gondok feszítőerejétől hajtva, hosszú vonatkigyók ereszkednek le a délszaki tenger felé. Ványadt, vértelen gyermekek, Budapest Whitechapelje és Bethnal-Greenje, az elátkozott Chicago, a naptalan ghejtő bocsátja utra gyöngé csemetéit, akiknek csontszerkezetét háborus pótanyagok elégtelen foszforja nem tudta még megkeményíteni és vérsajtjeikhez csak a háborus koszt szolgáltatta a fehérjét. A levegő, amelyben születtek és cseperedtek, az Örömvölgy-, Dob- és Tompa-utczák már békében is nyirkos pinczelakásainak dohos légköre, játszóterük a poros, piszkos budapesti utcza, amely az élőlények között csak a bacillusoknak öröme. Előjöttek a »grundok« gyermekei és a

»fűvészkertiek«, csupa kis sápadt Nemeček a Pál-utczából, hogy utra keljenek a tenger felé.

A legszebb gondolat, amely ebben az időben kikelhetett, ez a gyermeknyaraltatási akció, amely ezreit a gyermekeknek viszi le a tenger és a napfény felé és akkor, amikor minden gondolat, tett, erő a gyilkolásra és sorvadásra koncentrállódik, az egyetlen, amely fényt, életet és jövőt ígér. Soha még erősebb nemzedékre szükség nem volt, mint lesz az elkövetkezendő időkben, amikor az állam és társadalom terhét az a generáció fogja viselni, amely ma még gyermek és apáinak bűneiért fog lakolni. Husz milliórdon felül van az államadósság és ebben az országban csecsemőtől kezdve az aggastyánig ezer koronával van handicapelve mindenki, aki itt él és születik, a megszületés percétől fogva hatvan korona örök rente terheli mindenki vállait és ehhez még jön ezer terhe a pusztításnak, a feldult otthonoknak, a felépítendő új országnak, a lakás, ruha, munka ezer problémájának, amely végig fog kísérni mindenkit, aki a földön élni akar. Megszázszorosodott munka terhe sulyosodik majd a gyöngye vállakra, amelyek a háboruban kezdték az életet, az élet gondja a legnagyobb lesz épp akkor, amikor a legrosszabbul táplált, leggyöngébben megalapozott életeknek kell azt viselniük. Így emelkedik fel, ami máskor csak szünidei nyaraltatás volt, történelmi jelentőségűvé, nemzetgazdasági fontosságúvá az az elvonulás, amely most napról-napra a pályaudvarokon lejátszódik, a kis batyukkal felszerelt fiúk és lányok a jövő magyar életet fogják megmenteni tudni, ha lent az Adriánál fényt, levegőt és erőt halmoznak fel kicsiny testükben. Nincs szebb gondolat, mint a halálosztás zord napjaiban életet lehelni, a véráradat zuhogásában vért gyarapítani, az idegek megtorpanása közben kedélyt és mosolyt fakasztani, mikor minden ut a sir felé vezet, a jövőt az élet céljai felé irányítani.

Az abbáziai villák és hotelek, a büszke Stefánia, a kedves Quitta, a méltóságos Quarneró, ahol a béke tulajradó életöröme adott minden évben találkozót, megtelik most a nyomor sápadt gyermekeivel, akiket egy nagyszerű gondolat gyűjtött egybe, hogy megmentse bennük a jövőnek, ami a mai sanyaruság közepette még megmenthető.

Az akció élére, amelyet királyi szó és királyi lelkiismeret hívott életre, Vadnay Tibort állították, neki jutott a boldog hivatás, hogy az embergyilkosság korszakában gyermekpalántákat ápolhasson és gyermekeket erősíthessen meg a magyar jövő számára.

*

Ugyanakkor, amikor most napról-napra a gyermekvonatok indulnak el utjuknak, a könyvkereskedések kirakataiban második kiadásban állítják ki Vadnay Tibor könyvét: »A magyar jövőt«. Tudatos volt-e, vagy szerencsés rátalálás, nem tudjuk, hogy

a gyermekakció vezetésére ugyanaz a férfi hivatott el, ki szerzője e könyvnek, amely annyira harmonikus a munkával, amelynek élére szerzője állított. Még a mai nagy könyvvásár forgatagában is ritka esemény, hogy egy ily könyv — közgazdasági és szociálpolitikai tanulmány — néhány hónap alatt második kiadásában jelenhetett meg és jó jel, hogy az elfajult izlés és válogatlan olvasmányok között megbecsülés juthatott egy értékes könyvnek. Mert Vadnay Tibor könyve nem szórakoztató olvasmány, nem botrányhajhászó érdekesség, nem is romantikus kalandok sorozata: száraz számok következnek egymás után, statisztikai buvárkodás eredményei, elmélyülés a legjobbak tapasztalataiban, álmatlan éjszakák vergődése, komor magyar gondok sötét árnyékai vonulnak fel csak benne. A legégetőbb problémák: hogy a háboru világot rengető, mindent feldöntő katasztrófájából ez a kis magyar föld miként fog kikerülni, a fajoknak egymást megsemmisítő küzdelméből a kis magyar sziget lakói miként fogják helyüket megállni: erre óhajt a könyv megnyugvást találni. A háborgó magyar lelkiismeret, amely »mint a lét és nemlét határai közt emelkedő hármass piramis« próbált daczolni a lét és nemlét kérdésével a Hitel, Világ és Stádiumban, a szerencsétlen Grünwald Béla Régi Magyarországa és Új Magyarországa, Vadnay Andornak a Tiszántulról meritett szociális felfedezései után ismét egy magyar könyv, amely a jövő alapjait a gazdasági és szociális kérdések megoldásának pillérjeire akarja állítani. Nincsen nagy és kis probléma, amelyet a könyv ne érintene: a vizsabayozástól a faj-nemesítésig, a latifundiumoktól a talajjavításig, a valutaabayozástól az egykéig benne van minden gond és keserűség, ami nemes magyar agyakat ma gyötör és foglalkoztat. Mindaz, ami gazdasági és szociális problémák felől kialakult és leszűrődött, egységes sorozatban vonult itt fel és hosszú lámpasorként jelzi az utat, amely egy boldogabb magyar jövő felé vezet.

De ha száraz is és számokkal teli, ez a könyv mégis a legszebb magyar romantika. Ha szól is állatnyesztésről, munkásbiztosításról, birtokminimumról, mégis színes és derűs, mert egy nagyszerű optimizmusnak, az ezérvés magyar lét elpusztíthatatlan erejének bizakodó dokumentálása. A magyar fajiság izzó szeretete, amely átfüti a lapokat és szinte felperzseli a könyvet, lángol ki minden sorából: és hitet kelt mindenkiiben, aki elolvassa, ha mégugy kételkednék is benne, hogy a háboru pusztításaiból új élet fog itt még támadni. Vadnay rátalált a titkos szerre, amely sirlmainkat elnémithatja, bajainkat meggyógyítja és ez: a munka, amely minden téren önzetlenséget és erőmegfeszítést követel.

Egyetlen dolog nincs e könyvben, — egy magyar gentry könyvében — nincs benne politika, pedig éppen az, ami e könyvben van, az a politika. Aki írta, az nem politikus és nem politizál, pedig éppen ő a poli-

tikus és amit megír, csupa politikai iránymutatás. Egy magyar könyv, amely hisz abban, hogy nem közjog, nem gravámen, nem zászló és kardbojt, ami a magyar jövő felé vezet, hanem szám, sok szám, gazdasági készültség és technikai tudás. A könyv végén egy nobiles vallomás. A szerző nem az egyetlen, aki familiájában elszakadt az évszázados közjogi büvész-kedéstől, szellemi elődje, akinek vérét is örökölte, az első magyar szociológus: Vadnay Andor.

*

Azt hiszszük, Magyarország husz millió boldog-talanja között van ma egy boldog halandó: Vadnay Tibor. Megadatott neki a legnagyobb beteljesülés, ami csak férfiúi munkát megjutalmazhat. Ő, aki fekete betűkben rötta ki utját a magyar jövőnek, neki adatott meg elsőizben, hogy a betűket életre is kelthesse. A nagy kormányzati programból, amelyet könyve felölel, amelynek minden egyes fejezete elég volna egy magyar minisztériumnak, ő kezdhette el a megvalósítást. A magyar jövő a gyermekeken kezdődik és ime, Vadnay Tibor a magyar gyermekek ezreit vezetheti ma büszkén a magyar jövő: a tenger felé...

Kádár Gusztáv.

Augusztus.

Mint egy falat kenyér, olyan jó és oly szelid
És kedves is, miként anyának első fia,
Enyhe s boldog iz számban, ha kimondom nevit
S mély áhitat szivemben, holott nem Mária,

Inkább Magdolna kissé s Veronika is tán,
Hogy szép-e? Sohasem festett arczmásra gondolj,
Mert holt képnél s élő mindennél szebb e kis lány,
Nézd meg őt egyszer, aztán térj ágyadba s horkolj,

Mély álmod aludjál és álmodj üdvösséget,
A csókméz alvadjon meg szomjas, nyitott szádon,
Mindig aludj, hogy ne lásd a különbséget,
Mi közte van s minden más között e világon.

Vagy gondolod, csupán az én szememnek legszebb
S ajkának enyhével vetekedhet más száj is,
Véled, hogy irt már költő hasonlóknak verset
S volt a sors másikkal is mámoros majális?

Ha így vélekedsz, úgy hát számár vagy, barátom;
Mit tudod te, ki ő s ki akar lenni nékem?
A jövődő nyilik meg előttem, ha látom
És minden halott sziv szerelmét újra élem.

Tudom mit gondolsz, kérlek: hogy lesz még máskép is,
És magam is nevetek majd a régi volton,
Uj láz ráz s a szivemben kap rámat más kép is
És nem őt látom már, ha a lámpást leoltom.

Igazat szólsz, de mégis számár vagy, barátom
És kórón rágódsz, mint nagyfülü, lassu társad,
Minden okosság elcsuszik a sima vállon
S elvágódsz magad is, ha nyilnak a hársak.

És véle járod a tavaszi boldogságot,
Segitsz megoldani füzőjét a sötétben,
És már a jövődöt: uj magatokat látod,
Felcsapó lángotok biboros tüzében.

Lengyel István.

Az isten háta mögött.

Irtá: ARKADIJ AVERCSENKO.

Első fejezet: Megérkezés.

Popolzuchin, a charkovi gimnázium hatodik osztályának tanulója, házitanítói állást kapott nyárára egy Plantov nevü birtokosnál.

Nyolczszáz versztet utazott vonaton, nyolczvannat kocsin s az utolsó nyolczat gyalog tette meg, mivel a kocsis hirtelen oly részegnek mutatkozott, hogy leroskadt a bakra s miután maszatos öklével megfenyegette Popolzuchint, villámgyorsan elaludt.

A diák egyedül czipelhetette a bőröndjét.

Estefelé érkezett rendeltetési helyére, fáradtan, lehangoltan.

Egy fiatal szolgáló az oldalszárny egyik ablakából kikukucskálva, megpillantotta a jövevényt; ijedtében elvesztette egyensúlyát és kiesett az ablakból. Rémuült kiáltással rohant az urasági lakba.

Egy sovány öregasszony a diák láttára összecapta a kezét és sántikálva az árnyas, elvadult kertbe menekült.

Egy kis fiu vigyázva kidugta a fejét a galambducz ajtaján és mikor Popolzuchin gimnázistát bőrönddel a kezében megpillantotta, kiöltötte a nyelvét és keserves sirásba kezdett.

— Menj a manóba, te kutya tanító! Hiába loptam egy üveg pálinkát Afanassij kocsisnak, hogy vigyen az erdőbe és tegyen le. Megállj csak, ugyis belocsantom a ruhádat tintával!

Popolzuchin megfenyegette az ujjával, belépett a házba s mivel ott senkit sem talált, egy padra telepedett.

Egy tizenhétéves inas haladt át a szobán, piszkos tányérral a kezében. A gimnázistát megpillantva, megállt, kitágult szemekkel merően bámult rá és ijedtében elejtette a tányért. Aztán letérdelt a padlóra s az összegyűjtött cserepeket nadrágzsebébe rejtve, eltávozott.

Rövid idő mulva egy kövér ember lépett a szobába, hálókabátban, pipával a szájában. Elgondolkozva szipantott néhányat s szörös kezével szétoszlatta a füstöt.

— Bizonyára a tanító — mondta. fenhangon. — Bőrönddel érkezik. Leül a padra. Ugy bizony, Plantov testvér. Megérkezett a tanító.

Miután az ujságot ekként közölte önmagával, a földbirtokos jókedvre derült, örvendezve tapsolt és ugra-bugrált kövér lábaival.

— Hé, halljátok? Kopancsuk Pavló! Vigyétek fel ezt a bőröndöt. Mondja csak, tanító, tud maga kártyázni?

— Nem — felelt Popolzuchin. — A fia a nyelvét öltötte rám.

— Meg fogom verni. A játék nem nehéz, első az osztás... Jöjjön, megmutatom...

Belekapaszkodott Popolzuchin kabátujjába és húzta magával egész sor szobán keresztül. Az elődőben egy fiatal asszonyra akadtak. Sötét reggeli ruha volt rajta, nagy csokorral a mellén.

— Hova vonszolod? Bizonyynal megint az az átkozott kártya! Inkább pihenné ki magát és tisztálkodnék meg a portól!

— Jó napot, nagyságos asszony. Popolzuchin tanító vagyok a városból.

— Nem baj! — sóhajtott az asszony. — Néha a tanítók között is akadnak tisztességesek. Csak arra kérem, legyen oly jó és ne bonczoljon hullákat.

— Miért tenném? — kérdezte az ámuló Popolzuchin.

— Én is azt mondom. Semmi értelme, ugy-e? Isten ellen véték és gyalázat az emberek ellen. Menjen a szobájába és mosakodjék meg a portól.

Igy érkezett meg Popolzuchin gimnázista az Isten háta mögé.

Második fejezet: Diadal.

Másnap ebéd után Popolzuchin tintával leöntött kabátját tisztogatta vízzel és szappannal. Andrejka ott térdelt mellette és szájalmasan nyivákkolt. Ezt a tevékenységet csak akkor szakította félbe, mikor alkalomadtán kísérletet tett, hogy az orra magasságában falba vert szeget fogaival kitépje.

Popolzuchinnal szemben ült a földbirtokos egy játszma kártyával a kezében és várta, míg csemetéjének új tanítója felhagy a munkával.

— A tudomány roppant nehéz valami — mondta Popolzuchin. — Tudja mi az a trigonometria?

— Nem.

— Tíz esztendő kell hozzá, hogy az ember megtanulja. Az algebrához nyolczadfél, a latinhoz tíz. És még akkor is alig egy szikrát tudunk belőle. Bizony, nem könnyű dolog. A tanárok huszezer rubel fizetést huznak évenként.

Plantov tenyerébe hajtotta a fejét és figyelmesen hallgatta Popolzuchint.

— Igen, most mások az emberek; mindenhez értenek. Tud grammofonon játszani?

— Nem értem.

— A dolog ez: az apósom névnapom alkalmából megajándékozott egy grammofonnal... Van hozzá; tudja, egy tölcser és lemezek. De az ördög tudja, hogyan kell rajta játszani. Itt áll és nem is használjuk.

Popolzuchin figyelmesen nézett Plantovra és sutba dobta a kabátot.

— Mindenesetre értek egy kicsit a grammofonhoz. Hiszen tanultam. De megvallom őszintén, roppant nehéz mesterség.

— Mi? Tud grammofonozni? Nagyszerű! Éljen, éljen!...

Plantov fűgén felugrott a székről és karon fogta a gimnázistát.

— Jöjjön, játszson valamit. Manó vigye a kabátját, később is kitisztíthatja. Halljuk inkább a grammofont... Asszony! Asszony! Gyere csak; a tanító grammofonozni fog!

A grammofon egy zöld ládában pihent, mókus-

prémme betakarva és régi rongyokba, újságpapírba göngyölve.

Popolzuchin komor, elszánt arcot vágott, kiemelte a gépet a ládából, az asztalra állította, felszerelte rá a hangtölcser és intett a kezével:

— Legyenek oly kegyesek, uraim és hölgyeim, álljanak kissé oldalra. Andrejka, ki engedte meg, hogy felkelj? Kissé hátrább kérem. Idegessé tesznek.

— Nem fogja elrontani a készüléket? — kérdezte Plantov aggodalmasan. — Drága jószág ám...

— Ne féljen, — mosolygott Popolzuchin megvetően — egészen más készülékekkel volt már dolgom...

Tűt szurt a nyílásba, lemezt illesztett a megfelelő helyre és felhuzta a rugót. A földbirtokosok szinte megdermedtek: a tölcserből rikácsoló emberi hang szállott ki, hangos bödüléssel: »Ha lemék a folyópartra.«

Büszkeségtől sápadtan és hatalmától mámorosan állt Popolzuchin a grammofon mellett és hébe-hóba a tapasztalt mester hidegvérével fordított egyet a kis csavaron, mely a hang magasságát szabályozta.

A földbirtokos a saját tomporát veregette ujjongó elragadtatásában.

— Emberi hang szól a tölcserből, érted, mi ez? — kérdezte mindenkitől. — Andrejka, te semmirekellő, most láthatod, milyen jó tanítót találtunk számodra... De te mindig a tetőkön mászkálsz... Játszson még valamit, Popolzuchin ur!

Az ajtóban tolongott a cselédség: bámulattól és titkos félelemtől eltorzult vonásokkal; a szolgáló, aki tegnap kibukott az ablakból, az inas, aki elförte a tányért, sőt a megvásárolható kocsis is, akivel Andrejka összeesküvést szőtt a tanító megrontására. A sovány öreg szintén elősont és bekukkantott a szobába. Mikor azonban a tanítót s a ragyogó tölcser meglátta, összecapta a kezét és elmenekült.

Harmadik fejezet: Fényes napok.

Popolzuchin gimnázistára fényes, felhőtlen napok következtek...

Tanítványa, Andrejka, félt tőle, mint a haláltól; többnyire a házfödélén ült s csak akkor kuszott le, ha a grammofon megszólalt...

Plantov földbirtokos a kártyáról is megelégedett és lépésről lépésre követte Popolzuchint.

— Játszson valamit, kérem szépen... — ismételtette rimánkodó, monoton hangon. — Miért nem akar játszani?

— Nem, most nem tudok — kényeskedett Popolzuchin.

— Miért nem tud?

— Nincs hozzá hangulatom. A fia idegessé tesz...

— Vigye manó! Ne törődjön a tanítással. Grammofonozzunk inkább... Jöjjön.

— Ó! — Popolzuchin megrázta vad sörényét és felfuvalkodott. Ő volt az egyetlen ember a társaságban, aki értett a grammofonhoz.

— Mit csináljak önnel? — Menjünk!

Plantovné délben Popolzuchin tányérjára rakta a legizesebb falatokat, likört töltött neki és egész viselkedésével értésére adta, hogy ilyen tehetséges játékos és gáláns fiatalember kedvéért hajlandó lenne hitvesi kötelességét is megszegni.

Popolzuchin megértette az asszonyt és elhatározta, hogy enged merevségéből.

A cselédség, ha Popolzuchint megpillantotta, lekapta a sapkáját és mélyen köszöntötte. Ő a férfi, aki banni tud a grammofonnal.

A szolgáló, aki kiesett az ablakból, naponta egy roppant csokor friss virágot állított be Popolzuchin szobájába és az inas, aki a tányért eltörte, olyan szenvedélyvel tisztogatta a tanító cipőjét, hogy e procedura alatt veszedelmes volt közelíteni hozzá. Csak a sovány öreg nem tudta leküzdeni légyözhetséges félelmét a különös varázshatalmu tanítóval szemben, mihelyt megpillantotta, sikoltozva a kertbe szaladt és ott ült sokáig az egresbokrok tövében, ami házi munkáira határozottan kedvezőtlenül hatott ki.

Maga Popolzuchin azonkívül, hogy a grammofonnal foglalkozott, semmit sem tett. Tanítványát, Andrejkát napokig sem látta, ő kormányozta az egész házat, naponta ötször étkezett, sőt olykor, ha felébredt, éjszaka is odakiáltott az inasnak:

— Hozz valami ennivalót... Hideg halat, nem bánom és hust... A likórról meg ne feledkezzél!...

Plantov földbirtokos fölriadt a zajra, magára terítette a hálókabátját és bement a tanítóhoz.

— Eszik? — Miért ne ihatnék én is egy pohárka likórt, nem igaz? És ha nincs kedve aludni, jöjjön, játszson valamit, igen?

Popolzuchin elköltötte a behozott ételt, kijelentette, hogy most nincs olyan hangulatban, hogy hamisítatlan művészettel játszhatnék a grammofonon és kiüdvözölte az elszomorodott Plantovot. Aztán a takaró alá bujt, hogy tovább aludjék... és édesen álmodott Plantov kövér feleségéről, aki délután egy édes órácskával ajándékozta meg...

Negyedik fejezet: A bukás.

Reggelenként Popolzuchin rendszerint a mezőn sétálgatott vagy a vizparton barangolt... A cselédség Plantov parancsára addig kereste, míg csak meg nem találta.

— Hé — hó! — kiáltoztak.

— Menjen haza, fiatal ur — kérelték. — Az ur kéreti, játszson a gépen.

— Vigye el a manó! — felelt Popolzuchin bosszusan, egy rosszkedvű primadonna pózával. — Most *nem akarok*. Mondják meg, nem vagyok megfelelő hangulatban!

— Ugyan menjen, fiatal ur. A nagyságos asszony is nagyon kéri. (A nagyságos asszony!) És Andrejka ur, ő is hallgatni szeretné.

— Mondják meg... csakis este játszom...

Egy szép napon Popolzuchin gyanútlanul és büszkén tért haza sétájáról... Husz lépésnyire a háztól hirtelen megállt, összeresztett és hallgatózott. »Ha lemék a folyópartra...« — harsogott a grammofon.

Popolzuchin a düh és rémület felkiáltásával tépte a haját és bérohant a házba...

A grammofon valóban szólt s a géptől három lépésnyi távolban egy ismeretlen fiatalember állt diáksapkával a fején és mosolyogva nézett a jelen voltakra.

— Hogy mondhatjátok, hogy ez nehéz? — kérdezte. — A gépezet a lehető legegyszerűbb. Még Andrejka is nagyszerűen elbánhat vele... Minden tökfilkó tud grammofonozni.

— Miért nyult távollétemben a grammofonhoz? — dühösködött Popolzuchin.

— No nézd csak, a professzor ur!... — mondta a földbirtokos méreggel. — Ugy intézkedik, mintha az övé lenne a grammofon. Miért hitetted el velünk, hogy tanulni kell a rajta való játszást?... Most aztán idejött Kalantarov Mitja és azonnal megindította. Ó te... te... Engedje meg, Mitja, hogy magam húzom fel. Nagyszerű! Egész nap játszani fogok. Engedje meg, kedves Mitja, hogy hálálkodva átöllejem, mert észébe jutott, hogy bennünket, öregeket meglátogasson.

Ebéd közben senki sem törődött Popolzuchinnal... A nibusza elveszett, közönséges halandóvá törpült. Egy darab inas, csontos hust kapott, likőr helyett pedig kvaszt ihatott. A nagyságos asszony, akit oly intimusan ismert, felé se nézett. Annál izzóbb pillantásokat lövelt az ujonnan érkezettre, erre a szemtelen Mitjára. Most bizonynyal őt fogja előnyben részesíteni...

Ebéd után a földbirtokos szórakozott tekintete a kis Andrejkát surolta.

— Eleget csavarogtál, kedvesem... — szólt és fölön fogta a fiacskáját. — Hallja, tanító! Takarodjék a munkához.

Popolzuchin kézen fogta Andrejkát és dühösen rángatta maga után.

— Gyere!

És mentek anélkül, hogy egymásra pillantottak volna.

Útközben a tanító néhányszor hátba puffantotta Andrejkát, a fiu pedig felhasznált egy örizetlen pillanatot és leköpte a tanító cipőjét, kinek dicsősége és művészete semmivé esett szét.

Fordította: *Pajzs Elemér.*

NYÁRI STROFÁK.

PESTIÁSZ

avagy

*A Budapesti Villams Kocsi Erőd Megostromlásáról Szóló
Históriás Ének.*

Írának akkoron, hogyha nem tévedek,
Egyezer-kilencszáz-tizenhatsz évetek.
Háboru dühöngött az egész földtekén,
Katoná voltál te s untauglich voltam én.

Hazánk fővárosa: gyönyörű Budapest
Sötétben fuldoklott, ha szállt a buta est.
Vaksimód ballagtak kocsik és gyalogok,
Homályos utjain lámpa nem ragyogott.

De im, a láthatár fekete peremén
(Ezt a tényt leírni is alig merem én)
Megvillan egy lámpa. Lassacskán közeleg,
S zörögve érkezik mindegyre közelebb.

— Villamos! Villamos! — szállnak a sóhajok,
Sóhajok nyomában támadnak óhajok:
— Vajha felszállhatnék erre én, istenem,
Zokogva kérem, de remélni nem merem!

Pesti ur viteldij összegét készíti,
Testének izmait keményre feszíti,
Imákat mormolgat magyarul s héberül
És a kocsi jöttét figyelni éberül.

A szája csukva van, a szeme kidagad,
Harczi vágy rángatja husán az inakat,
Szeme a harczi tűz lázában elborul
És áll az aszfalton egy modern Hector ur...

(Szeretném, hogy önök mindent jól tudnának:
Ez a hely kezdete Rákóczi útjának,
Épp szemben Kossuthnak utcája kanyarog,
Aszfaltján sétálnak kétlábu angyalok.

Itt állott Pesti ur lázasan remegve...)
A kocsit odaért s megállott recsegve.
Pesti ur csüggedten lehajtja a fejét,
Szeme végigfutja villamos belsejét.

Sok láb a párjától messzire elkerül,
Sok kéz elzsibbadva csüggedten szenderül.
Tüdőből levegő kijutni képtelen,
S verejték-patakok folynak a képeken.

Pesti ur busan megállapítja e tényt,
Ámde fel nem adja a végső kis reményt,
Szeme a perront is befutja hirtelen,
S felsóhajt: — Hogy' jutok én haza, istenem?

A Perron helyzete épp oly vigasztalan,
Hogy helyet kaphasson, itt minden hasztalan.
Hisz még a lépcsőn is csüngenek emberek,
Mint érett fűtőkön lógó szőlőszemek.

S leszállni egyetlen utazó sem akar...
Hirtelen megered a nyári zivatar.
Hatalmas cseppekben hull alá az eső,
Máshol tán kincset ér, de itt nem jóleső.

Kabátja gallérját sebesen felhajtja,
Agyát egy vakmerő szándék megragadja,
Az esze szurós lesz, miként a villa, most,
Mivelhogy ez itt az utolsó villamos!

Ácsorgó tömegben entestét átvágja,
Aki útjában van, odább taszigálja.
Nem hallgat szidásra, átokra, szitokra,
Villamos lépcsőhöz odaér titokba.

Szemében harczi tűz, szívében bus kin dul,
Mivel a villamos zörögve megindul.
Pesti ur, elszántan a végső rohamra,
A villamoskocsit hévvel megrohanja.

Minden nagy ereje odagyül kezébe,
S kezével belekap a lépcső rezébe.
A kocsit menni kezd mind gyorsabb tempóban,
Pesti ur utána nagylihegve rohan.

A szemét mereven fix pontra mereszti,
De a rézfogantyut, azt el nem ereszti.
Egy merész lendület s Pesti ur patája
Fellép a lépcsőnek legalsó fokára.

Nagybüszkén széttelkint: a győztes mégis ő!
Most már azt se bánja, hogy zuhog az eső.
Ámde az éjben egy harsány hang megszólal,
Mely hangnak timbreje nem biztat sok jóval.

— Hé, kocsit, megállni! — (Fékez a vezető.)
— Megállni! Mert e' már mégsem engedhető!
A kocsit megállott nagyhamar, hirtelen,
Biztos ur pediglen mellette ott terem.

— Szálljon le! Hallja-é? — S Pesti ur elsápad,
Szívében leverő előérzet támad.
— Magának szólok, hé!... Tán süket ez az ur?
Pesti ur lelkébe valami beleszur.

Ám a hang harmadszor harsányan felsivít:
— Ejnye már, gyűjjön le, az apja...!
Pesti ur lapulna a lépcsőn, mint a nyul,
De most egy durva kéz testéhez hozzányul.

Kocsiról leszedi, aszfaltra leteszi,
Pesti ur úgy tesz, mint akinek nincs eszi.
Biztos ur egyébként sem finom csevegő,
De most a bajusza dühösen remegő.

— Mehet! — még így kiált s a kocsit megindul,
Aszfalton esőben busan áll Pesti ur.
Busan áll s a szíve bánattal van tele,
Villamos elrohant s itt maradt a szele.

— Utolsó villamcs! Agyó! Isten veled!
Lépcsődön utaznék, de hogyha nem lehet,
Lépcsőd vitt engem, bár ha el nem is takart,
Ámde a biztos ur engemet levakart.

Síratom elázott szép szalmakalápon,
Síratom ugyanez érzelmi alapon
Nemrég vett, értékes, új hadi ruhámat
S tudom, hogy eltemet engem a bubánat!

Biztos ur házeresz alatt jól megvonul,
Aszfalton álldogál Pesti ur komorul.
Iszonyun verdesi az ég szakadása...
Messziről bucsut int a kocsit lámpása.

—y e—

Saison.

Emlékezés

nyári napokról, lenge hercegnőkről, kisvárosi cukrászboltról és hat jó barátáról.

— aug. 2.

Hatan üldögéltünk esténként a kisváros főutcai cukrászboltja előtt, ifjan, boldogan, mesterkélten göggel és fáradtsággal. Alig léptük még át életünk második évtizedét és némelyikünk szemében monokli ült, mások pedig oly unottan próbálták elfogyasztani a karameles fagyaltot (mely különben semmi kívánni valót sem hagyott hátra), mint petyhüdtarcu regényhősök. Langyos, porülte nyári esték voltak, puha, barna pillék röpdöstek a lámpák körül, a cukrászbolt előtt fehér ruhák libbentek meg, kisvárosi kacajok szökdécseltek, kandi pillantások rebbentek tova, majd szuszogó, hájasnyaku mamák következtek, akik az egyforintos marhahuson, meg a tunya, feleselgető cselédeken keseregtek. Főlényes, fővárosias szellemeskedések fakadtak a tovalejtő és kacsázó személyek után. Mi vesszőfuttatásnak képzeltük a sétálók elvonulását, ők azonban nem találták kellemetlennek a cukrászbolt előtti sétát, csipős, főlényeskedő megjegyzéseink

valószínűleg nagyon halkak, nagyon keresettek voltak s ezért egyuttal hatástalanok is.

Hatan voltunk és az ötletes, könnyed beszédre törekedtünk, némely mássalhangzót hibásan ejtettünk ki, kurtán, mesterségesen és kimérten kacagtunk, mint nyegle arisztokraták a szinpadon, többször megigazitottuk a szemünk elé nyomott üveget, kényesen vigyáztunk nadrágunk vasalt élére és ugyancsak ügyeltünk a kecsesen meg ügyesen megkötött csokornyakkendőre. A nőkről különleges történeteket regéltünk el, mintha csak Maupassant novelláit adtuk volna elő, tünődve néztünk cigarettánk füstje után és hamar, titokzatosan fejeztük be történetünket, mintha még nagyon sok mondanivalónk volna: sikongós dráma, buja meghittség, csókos kábulat, de némaságot parancsol a jó izlés, meg az uri titoktartás. Azután utazásokról, könyvekről, költőkről, színésznőkről, lábakról: meg egyebekről esett szó; mindig komolyan, hüvösen, előkelően beszélgettünk, mint fáradt, tapasztalatokban meghiggadt és megcsömörlött világfiak.

A cukrászakisasszonynak csak közönyös, udvarias szavakat mondtunk, de azért lehunyt szemmel is pontosan láttuk fehér, alélt kezét, amint a fagyaltot élénk tette s valamennyien el szerettük volna kísérni a cukrászbolt bezárása után, de ezt sohasem vallottuk meg egymásnak. Félénken, félszegen rebegte el a fagyaltneemet és a vaniliát mindig két l-lel mondta, így: vanillia. Mikor pedig már elhozta a kívánt fagyott szeleteket, eltűnt a helyiség mélyében, a vastag kék függöny mögött. Hogy mit csinált ott néha órákon keresztül? — ez ingerlő, de megfeythetetlen titok volt számunkra. Tíz óra után pár perczzel feltette kékszalagos szalmakalapját, mi mereven meghajoltunk és csendesen felkeltünk asztalunk mellől.

Ó, emlékeztek-e, hogy mi hatan néha utána mentünk, szaporán kopogtak lépteik, mint női óra ketyegése s egyszer, mindössze csak egyszer, visszanezett és pajkosan mosolygott, pedig a cukrászboltban sohasem láttuk mosolyogni. Bizonyos utczakereszteződésig mentünk csak, tovább sohasem követtük s így senki sem tudta, hol lakik a fagyos étek fehérkezű felszolgálója. A szeme talán kék volt, avagy tenger zöldjéhez hasonló? — sohasem néztünk a szemébe. Azután célátalan, lomha sétákat tettünk a hársfaszagu, fojtott moraju, kutyaugatásos éjszakában; ilyenkor semmit sem beszélünk. Néha felpillantottunk a spalétarésből előbuggyanó sárga fényre, elmerengtünk a világosság okán és eredetén: talán beteg van a háznál, vagy vendég érkezett az esti gyorsvonattal? A monokli ilyenkor mellényzsebünkben szunnyadozott, lépteink melán kopogtak, mint a párkányokról olvadó hó enyhe télutói éjszakán, kevés szavunk zengő és nyugtalan volt, mint szerelmeseké, de vajjon kibe voltunk szerelmesek?

Néhányszor összejöttünk egymás otthonában, amikor is anyánk meg pesti színészekért epedő hugunk távol maradtak a »férfi«-társaságtól. Mély fotóljökbe

süppedtünk, finnyásan keresztbe tettük lábunkat, jég-hideg málnabowlét szolgáltak fel, némelyikünk tarkagyűrűs szivarra gyújtott, hátrahajtott fővel omlós füstkarikákat eregetett, egy halkszavu barátunk levelezőlapot iratott alá, mely egy távoli, hattyunyaku ismeretlennek szólt, azután tagolva, előkelően beszélgettünk, mint rideg lordok kékködű városokban. Később őszintébbé, közvetlenebbé olvadt a hangulat, valamelyikünk a zongorához ült, pattogó délamerikai tánczok és időszerű dalocskák szöktek fel a billentyük mögül, egyikünk fütyülni kezdett, másik megfelelő tánczba csapott és mi többiek édesen, gyerekesen felkacagtunk, beszédünk jókedvűbb, szilajabb és szabadabb lett, de azért nyugodt, finom mozdulattal ütöttük bele cigarettánk hamuját az öblös tartókba.

Minden este együtt voltunk a főutcza cukrászboltban. A szomszéd kávéházban zene szólt, a vakációzó gimnázisták félszegen udvaroltak, a kreolbőrű patikusné meleg pillantással czirógatta végig asztalunkat, némely leányzó elfogódottan lépdelt el a cukrászda terrassa előtt, sőt hiu örömmel olyanokat is megfigyelhettünk, akik közvetlenül a cukrászbolt előtt fordultak vissza. Emlékeztek-e még ama karcsu, sápadt leányzóra, akit egy drámai művésznőről, G. F. asszonyról nevezünk el feltűnő hasonlatossága miatt, avagy a szeplősorru K. Karolára, kinek legszebb lába volt a városkában? És eszetekbe jut-e még a pénzügyi titkár két pozsgás arczu leánya, avagy a vasuti főmérnök ringójárasu neje, akit egy francia regény hősnőjéről nevezünk el? És emlékeztek-e még a kerek és kopaszfejű malomhivatalnokra, a hórihorgas postás-kisasszonyra, meg V. főispán két forrópillantásu, szurokfekete leányára?

Egy este nem találtuk ott a karcsukezű cukrász-kisasszonyt s többé már nem is láttuk őt viszont. Tíz óra után megbeszélés nélkül elindultunk ama utczakereszteződésig, ahol a fehér ruhás hölgy eltűnni szokott, kissé megálltunk, egyikünk pálczájával végigsuhintott a levegőben és csendesen visszafordultunk.

Azután esős napok következtek, a kitűzött népünnepélyt következő vasárnapra halasztották, mi hallgatagon ültünk az elárvult cukrászboltban, a ponyváról sirámosan csurgott le a víz, mint végnélküli gyerek-sírás. Rövid idő alatt mindnyájan elhagytuk a városkát. Ugy hallottam, hogy a cukrászda hamarosan bezárult s hogy a fehérkezű kisasszony öngyilkos lett — ki tudja; igaz-e mindez? Mi hatan, ifjak, büszkék és élet-szerelmesek, nagyon széjjelkerültünk s nem tudom, kinek jut még eszébe, hogy mily langyos, szelid napokat töltöttünk el együtt a lomhalelkű, szépszemű nők lakta alföldi városban. Ah, ti már nem gondolhattok minderre, kedves jó barátok ott Galicziában, sáros faluk határában, a Piave medrében, a valjevói temetőben meg Szibéria jeges földjében mohosodó, jeltelen fakeresztek alatt. Vagy talán mindig ilyesmikről gondoltok?

Pille.

INNEN-ONNAN.

^ **A fekete kenyér.** Egy jókedvű honatya letett a Ház asztalára egy karéj fekete kenyeret: ezen él a szegény földmivelő munkás Magyarországon. A sötét kenyér úgy feküdt ott az előkelő környezetben, a világos diófaasztalon, mint egy szimbólum: a háboru ötödik esztendejét éljük és csak egy olyan karéj fekete kenyér jut most minden becsületos földmivesnek. A képviselők illő megértéssel és csodálattal néztek a szomorú elemősiára, főleg azonban a leleményes honatyára. Ez a karéj kenyér »jó falat« volt számára, mégis letette a Ház asztalára. Igaz, hogy nem a maga fehér kenyerét tette oda, hanem a szegény földmivestmunkás fekete karéját. De hát ez a lelkiismeretes honatya kenyere: közszemlére állítani a hadinyomorúságot. Mégis kár volt a kenyérért. A t. Házat a kenyér egy cseppet sem hatotta meg, ez az egy se let nyomorúság pedig bizonyára hiányozni fog egy szegény földmivelő asztaláról.

* * *

^ **Emberanyag.** A háborunak vége lesz, ha az emberanyag kimerül. Már hallottunk ilyesfélét is. Az emberanyag kimerül és a háboru csak most kezdődik, ez egy új megállapítás. Olyan igaz az egyik, mint a másik. A háborunak akkor lesz vége, amikor vége lesz a háborunak emberanyaggal vagy anélkül. És bár nem jelenti az embermészárlás végét, tényként le kell szögezni, hogy az angol emberanyag kimerülőben van. Lloyd Georgeék nem tudják az amerikaiaknak tett ígéretet beváltani, hogy a nyugati front veszteségeit új sorozások útján pótolják. Ez nagy baj, mert az amerikaiak haragszanak ezért. Hogy a dolog veszedelmessé ne váljon, a londoni kormány elhatározta, hogy frontra küldi az Amerikában élő angolokat. Az emberanyag kérdése finoman és politikusán egy csapásra megoldódik. Az angolok emberanyaga Amerikából rekrutálódik, Amerika pedig — Amerika az amerikaiaké felkiáltással! — megszabadul az angol emberanyagtól.

* * *

^ **Magyar zember, jó zember.** Messzi, fehér Szibériában legyilkolták az orosz czárt, a halhatatlan atyuskát. Elpusztult végkimerülésben, miután végkimerítette népét azzal, hogy a háborut fejére idézte. Halála után — persze majd néhány év-tized múlva — sok titkos dokumentum fog napvilágra kerülni. Most meg kell elégedni egygyel. Nem fontos, de érdekes. Lehet igazság is, kitalálás is, tán nem is dokumentum, ha pedig az, csak egy veszendő lélek emberi dokumentuma. Miklós czár magános fogsága vélelőhatatlan ideje alatt, lelki kinjában megtanult magyarul. Messzi Szibériában zamatos nagyarsággal így szólott a magyar foglyokhoz, akik börtönét őrizték: »Magyar zember, jó zember«. Szegény atyuska! Utolsó perczeiben megtanult magyarul. Kár: Előbb oroszul kellett volna megtanulnia. Oroszul beszélni a saját népével. De ő Szentpétervárott francziául beszélt és otthon angol kommandóra uralkodott. Így került Szibériába. Ott megtanult sok mindent, többek közt magyarul is. De már késő volt. Ő volt az a jó pap, aki hiába tanult holtig.

* * *

= **Közelpuska.** A háboru a negyedik évének végét éri, de még eddig nem volt lövő fegyvere a közelharcznak. Aszuronny, a kézigránát s a villogó fog most már nyugalomba mehet az entente oldalán, mert — hála Amerikának — a kultura egy

ujabb fegyverrel lett gazdagabb. A közelpuskával; Amerika emiatt nem tudott aludni hosszú idő óta, ez marta a szívet, ez tépte álmait. A közelharcz, melyet pedig az emberséges haditudósítók mindenképpen ki szeretnének küszöbölni minden korok háborujából, Amerika jóvoltából új izt, új fényt, új lendületet kap. Söréttel töltik, nem golyó kap benne szerepet. A nyulak veszedelme, a madarak halála az embert akarja most szemén és szíven szórni. Amerikának megvan hozzá az embervadászati engedélye. Hanem most már a régi térképek még jobban elavultak. Az ő és új világot sokkal közelebb kell egymáshoz rajzolni. Mert Amerika megkezdte a közelharczot Európával.

* * *

A haldokló totalizátor.

Én mondom, a költő, a közmorál őre:
Rossz idő jár most a totalizátorra,
Veséjébe gázolt a háboru tőre,
Külökik a ringből szegényt egy-kettőre.
Árva toti, drága toti,
Tönkremegy szegényke, tuti!
Jaj, baj, tönkremegy,
Házával elegy.
Nem lesz többé háza
S kihül versenyláza.
Nem lesz háza, nem lesz —
Az Andrásy-uton lesz
Fényes palotája!

Rossz idő, bus idő,
Gonosz és rémitő.
Mít csinál a tiktetjével?
Bujában egy gyárat bérel.
— Mig szeméből a köny ár ad —
Egy szép papendekli-gyárat.
Számozatlan kocsin jár ki most Alagra
S mint istállófőnök néz a czélszalagra.
Nézi a Szemerét s Batthyányit, hogy indit...
Szegény toti, árva toti, drámája megindit.

S most e méla strófám
Hamarosan zárul
— Bár részvétet árul —
Mert félek, mig totimról
E bus ódát zengem:
Megnyergelnek engem.

= **Amazonok.** Az amazon utóvégre nem azért amazon, hogy meg ne értse a kcr hívó szavát. S Amerika sem azért új világ, hogy konzervatívul megtűrje amazonjait. Ezért nem szabad meglepődnünk, ha majd egyszer azt olvassuk, hogy az amazonok hadserege az európai harctérre érkezett. Az előkészületek már minden irányban megtörténtek, a gyakorlatok nagyban folynak, a ruhatervező iparművészek már fogalmazzák az egyenruhákat, sőt valószínűleg a municziógyarak is készítik már a férfi-katonáknál kecsesebb golyócskákat, darázsderékubb srapszeleket és nőiesebb hangu gránátokat. Az amazonok jönni fognak, hogy az entente javára billentsék a hadi mérleget. Az amerikai közvélemény már sietteti is indulásukat. Persze, mert utjában állanak a több milliós hadsereg hajóra szállásának. Az óceánon túliakban még él az ős udvariasság. Ott nem történhetik meg, hogy ne a hölgyeket engedjék előre.

= **Mammuth.** A zürichi muzeum egy mammuthfoggal gyarapodott. Egy hét és fél kilós fogóriással. A közelben, egy barlangban találták, ahonnan pár évvel ezelőtt egy hatalmas lábszárcsontja került elő a sok ezer év előtti szörnyetegnek. Ha háboru nem volna, a lapok hasábcis tudósításokat közölnének a leletről, fényképeket hoznának róla, s a természettudósok expresszvonaton száguldanának a barlang tanulmányozására. Ma azonban csak keserű mosolyt kelt a mammuthnak árván vicsgorgó foga. Kinek képzelete merészkedik az őserdők sűrűjéig, mikor a hivatalos jelentések az argonnesi erdők nevét tartják felszinen. Ki akarná felmérni az őssálat lépteinek dobbanását, mikor mammuthnál mammuthabb aczéldarabok lépnek a földre, a folyók hidjaira, emberek buvhelyére. A mammuthfog későn jött. Vagy korán. Mcst az emberek mutogatják a foguk fehérét.

IRODALOM.

Henri Barbusse: A szerelem pokla. Az őszinteség könyve ez a könyv, mely éppugy az embert akarja adni tiszta, fájdalom meztelenségben, részletezett lélekelemzéssel, mint a »Tüze«, csak hogy a szerelmes, a békés kinoktól és gyönyöröktől gyötördő embert. Éppoly kevéssé regény, mint a híres háborus alkotás, főhős, bonyodalom, mese, cselekvény hiányzik belőle, de nem is áhitozunk utána, mert a megfigyelés, a finom részletezés, a dus gondolkodás, a messze merengő bölcselkedés elsőkélyesedne, érdektelenné válna a történet izgalmasan tovasikló szála között. Hogy az észrèvevés, a megfigyelés őszintébb legyen, a főszereplő egy penzióban, vékony fal résén keresztül lesi ki a szomszéd szobában történeteket. Nem csókokat és cselekvéseket vesz csak észre (ebben az esetben pornográf könyvvé egyszerűsödne és laposodna az egész), hanem belső harczokat, titkos, titkolt gondolatokat, leplezett érzéseket, melyek csupán a csendes vendégszoba magányában törnek és buzognak fel igaz erővel. Az a nyílás, mely a falon támadt, tulajdonképpen a lelkekbe enged bepillantást, nemcsak testi, hanem főleg lelki meztelenségek villannak fel a titkos rés mögött. Komor, szinte vigasztalan problémák vetődnek fel a szomjas megfigyelő előtt, a sulyos gondolatok sokszor keserű életbölcsességgé mélyülnek. *Barbusse* színes stílusa és ügyes, könnyed tagolása azonban élvezetessé teszi a könyvet, amely elsősorban irodalmi érték, másodsorban kellemes olvasmány és sehohsem pornográfia. A jó fordítás *Simó* Ferencz munkája.

Az amerikai menyecske. Az ötlet *Mikszáth* Kálmántól ered, a feldolgozás fiától: *Albertől*. Magyarország különös és bonyolult közjogi helyzetét óhajtja vázolni és ismertetni ez a könyv könnyed didaktikával, egy nyájás történet keretében s ezért inkább külföldi olvasók számára készült. Az ötlet kedves és érdekes, de sajnos, kissé már elfakult az utóbbi évek során, amikor országok meg alkotmányok tüntek el és támadtak életre, következésképpen a külföldet se — csak szövetséges és semleges külföldről lehet szó — érdekelné Magyarország zavaros közjogi helyzete, mely épp úgy a változás, az átalakulás hatalma alatt van, mint minden, bizonytalan jelenünkben. A közjogi regény egy amerikai hölgyről szól, aki horvát vőlegényét jön megkeresni Európába. A vőlegény képviselő, sőt delegátus s ezért Zágrábból Pestre, Pestről Bécsbe küldik az érdeklődőket. A horvát honatya nem kerül meg, ellenben az amerikai kisasszony egy magyar (eszményien tökéletes magyar) huszárfőhadnagyra akad, aki elmagyarazza honunk helyzetét és elveszi a bájos miszt. A mese friss és nyájás, azonban a feldolgozásban, a sovány részletekben nagyon nélkülözzük a nagy palócz zsiros, jóízű anekdotázó írásmódját, a zamatesságot, a gömbölyűséget, a befejezettséget, az ötlet

és a megírás közötti arányt meg összehangot. *Mikszáth* Albertben szerénység meg kegyelet van, nem akar önálló, kerek egészet adni, félénken, óvatosan és kissé egyszerűen vezeti tollát, célja — amint előszavában mondja — csupán atyja ötletének pusztá ismertetése. Ennek a szerényen kitűzött feladatnak komolyan, alapsan megfelelt. A regény a *Kultura* kiadása.

KÖZGAZDASÁG.

Az Első Magyar Papiripar Részvénytársaság közzétett mérlege az elmúlt évre a leirási tartalékalapnak 500.000 koronával való dotálása után 987.630 korona 72 fillér tiszta nyereséget mutat ki. Ezen nyereségegyenlegben elszámolást nyert a társaság érdekkörébe tartozó hermaneczi, zágrábi és fiumei papirgyárak múlt évi üzleteredménye is. Az igazgatóság a közgyűlésnek 9%-os (tavaly 6%) osztalék kifizetését fogja javasolni. Az Első Magyar Papiripar rt. concernje bővítést nyer a Copcny Márton brassói czéggel a legutóbbi napokban létrejött megállapodás által, amely szerint nevezett czég zernesti papirgyára az Első Magyar Papiripar rt. érdekkörébe kerül és ennek ellenében a Copcny czég átveszi az Első Magyar Papiripar rt. által ezen tranzakció alkalmából kibocsátandó 10.000 darab új részvényt, melyek legnagyobb része évekre zárólva marad és így piacra nem kerül. Az ezen tranzakcióra vonatkozó javaslatokat az igazgatóság az augusztus 6-án megtartandó rendes évi közgyűlés elé fogja terjeszteni. A zernesti papirgyár átlagosan 750 löerő vizierővel rendelkezik és körülbelül 400 vagon csomagolópapir és papirzacskó évenkénti gyártására van berendezve. Ezen gyár megszerzésével az Első Magyar Papiripar rt. érdekköréhez 18 papirgép tartozik, melyek évi összermelése körülbelül 3300 vagon kész papir.

Az Agrárbank odesszai fiókja. A keleti hadsereg cs. és kir. parancsnokságának engedélyével a Magyar Agrár- és Járadékbank rt. fiókot nyitott Odesszában, amely a Credit Lyonnais fiókjának volt helyiségeiben már meg is kezdte működését. A keleti hadsereg parancsnoksága egy-egy osztrák és magyar intézetnek engedélyezte fiók létesítését és a paritás fentartása kifejezésre jut abban, hogy az Agrárbank fiókja is czégében mint »A cs. és kir. keleti hadsereg bank és fizető helye« van megjelölve.

HETI POSTA.

Ifju. »A lángész örült, aki tudja, hogy közönséges ember; az örült lángész, aki nem tudja, hogy közönséges ember.« Ön — ugy látszik — nem tudja. S aztán: »eljö majdan az idő, mikor nekem füttyül a jövő«. Ön itt is téved: már eljött.

K. L. Úgyesen van megverselve, de a témája bizony ócska banalitás.

Háborog a lelkem. Önnek a lelke háborog, nekünk a gyomrunk. És még azt akarja, hogy kiadjuk. No hallja!

Béke. Választ »Béke« jelígre kér. Megteszszük, amit kíván. Hagyjon nekünk békét verseivel.

S. K. Pécs. Ön nem reméli, hogy novellája megjelenik, mégis beküldi. Persze azt hitte: most már csak azért is közzölni fogjuk. Dehogya!

Irodalmi irányok. Döntsük el az önök vitáját? Azt nem. De egy mementót adhatunk önnek utralválól. Ne felejtse el, csak a betegség ragályos, az egészség nem.

Nem közölhetők: Lehullott már nálunk. Levél. Elmult kedves világ. Az Uristenhez. Matild asszony.

Kiadótulajdonos és főszerkesztő: KISS JÓZSEF.

Felelős szerkesztő: RÓZSA MIKLÓS.

A repülőposta megérkezik Kolozsvárra. A többszörösen kitüntetett pilóta délczegen kiugrik a gépből és strammul jelenti a küldöttségnek: Melde gehorsamst, az első repülőposta megérkezett és egyben azt is jelentem, hogy a legkiválóbb kelmefestő-intézet Varga belvárosi kelmefestő és vegy-tisztító boltja.

Pannónia-szálloda

Budapest, Rákóczi-ut 7. szám.

A Nemzeti Színház mellett.

Emésztést elősegítő
nyálkoldó
savközsőmbéltű

MATTONI
GISSHÜBLER.
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIS
SAVANYUVÍZE.

Rizskeményítő- pótló

Mintaküldemény 5 korona
10 csomag ára bérmentve

Gross Antal Budapest, József-körut 23. sz.
Félemlét 1 ajtó.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság termeszőzősei a nyári hónapokban négyszer indulnak a régihírű *Római fürdőhöz*, mely az aquincumi romok szomszédságában terül el; a szépséges *Leányfalura*, az írők és művészek kedvelt üdülőhelyére, a történelmi idők emlékeivel itatott *Visegrádra* s onnan tovább *Nagyvarosra*, a *Gizellatelepre* és a Duna hajlásában oly csodaszép látványt nyújtó dömösi vidékre. Az indulás a pesti oldalon az Eötvös-téri, a budai oldalon a Pálffy-téri kikötőben történik. A menetdíjakat a társaság olcsóra szabta és a nyaraló közönség kényelmére mérsékelt árú jegyfüzeteket is bocsát ki. Csoportos iskolai kirándulók *köznapokon* 50%-os menetkedvezményben részesülnek. A kirándulóhajókon vendéglő van. Naponként közlekednek a hajók Budapestről *Ercsibe* és *Szigetujfaluba* és vissza. Ugyancsak a társaság tartja fenn a budapesti helyi hajójáratokat is, melyek ideiglenesen *Vigadó-tér*, *Batthyány-tér*, *Alsó-Margitsziget* és *Felső-Margitsziget* állomások között kora reggeltől késő estig 40 percenként közlekednek. Ez évi január 1-től a budapesti átkelési járatokat szintén a társaság látja el és igyekszik a fokozottabb igényeket minden irányban kielégíteni. Ebből a célból új típusu csavargőzősök épülnek s a társaság, hogy a kiránduló közönségnek a kényelem iránt táplált minden jogos igényét kielégítse, a hajójáratok állomásain díszes váróhelyiségeket épített. Ismertető kalautz a társaság igazgatósága (Budapest, V., Mária Valéria-utca 11.) díjmentesen bocsát rendelkezésre.

"STANDARD" ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

Alapított 1825. Edinburghban,
Angolhon. :: Magyarországi fiók:
Budapest, IV. kerület, Kossuth
Lajos utca 4. (Standard-palota.)

Évi bevétel.....	37.311.850 korona
Kiutalt nyereségrészek	198.080.000 "
Vagyon	309.381.515 "
Halálesetek folytán kifizetve	691.878.000 "

A Standard-kötvények nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. Alacsony díjak. Szabad világkötvények. :: Kötvények érvénybentartása díjmentes elmulasztásánál. :: Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. :: Megtámadhatatlanság. :: Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egyévi fennállás után. :: Szabad háborúbiztosítás népfelkelők részére. :: Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

Kiss József: *Avar*

czimű legújabb verseskötete

Ára 5 korona.

Posta és ajánlási díj 60 fill.

Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában Népszínház-u. 22.

Hirdetmény.

Az államkinostár tulajdonát képező gyógyfürdők közül a folyó évben a következő gyógyfürdők az alábbi időpontokban állanak a fürdőközönség rendelkezésére:

Herkulesfürdő, kénes és sósfürdő (Krássó-Szörény vm.) május 1-től szeptember 30-ig. Főidény: július—augusztus. Egyes szállók egész évben nyitva.

Vizakna, sósgyógyfürdő (Alsó-Fehér vm.) május 15-től szeptember 15-éig. Főidény: június 16-tól augusztus 15-éig.

Fenyőháza, havasali gyógyhely és nyaralótelep (Liptó vm.) május 16-tól szeptember végéig. Főidény: július—augusztus.

Tátralomnicz, magaslati gyógyhely és nyaralótelep (Szepes vm.) május 25-től szeptember végéig.

Szentiványi Csorba-tó, magaslati gyógyhely (Liptó vm.) május 25-től szeptember végéig.

Zárva maradnak további intézkedésig a következő állami fürdők:

Koronahegyfürdő, kénes gyógyfürdő (Szepes vm.).

Ránkfürdő, gyógyfürdő (Abauj-Torna vm.).

Radnaborberek, fürdő (Beszterce-Naszód vm.).

A megnyitott állami fürdőkben csakis *pensiorendszer* szerint lehet étkezni, melynek ára hivatalból lehetőleg mérsékelten lesz megállapítva.

Bővebb felvilágosítást nyújtanak Herkulesfürdőre nézve az ottani m. kir. fürdőigazgatóság, Vizaknára és Fenyőháza nézve az illető m. kir. fürdőfelügyelőségek, Tátralomniczra és Szentiványi Csorba-tóra nézve az ottani fürdőigazgatóságok.

Budapest, 1918 május hó.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

LOHR MÁRIA

(KRONFUSZ)

A főváros első és legrégebb csipketisztító,
vegytisztító és kelmefestő gyári intézete

Gyár és főüzlet: VIII., Baross-utca 85.

FIÓKOK: II., Fő-utca 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-
utca 14. V., Harminczad-utca 4. VI., Teréz-körut 39.
VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.

A HÉT 1912-1917

teljes évfolyamai

még néhány példányban

kaphatók és megrendelhetők évfolyamonként

postadíj és csomagolással

együtt 20 koronáért

A HÉT kiadóhivatalában Budapest, VIII. ker.,

Népszínház-utca 22

